

Író: ERDELYI ZOLTÁN

Írói évszám: 1964.

TART.: KÖTCSE MÉRŐ MÜEMLEKEI

4 lap, 1 pte

FŐLORASZ MUTATÓ: KÖTCSE

SÁK MUTATÓ: $\frac{X_1}{XXXIII 3}$

PAPÍRIPARI VÁLLALAT

KISKUNHALASI GYÁRA

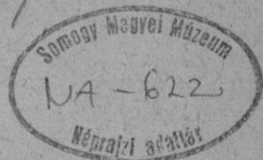
LELTÁRRA'S

ÁTVETVE AZ EGYSÉGES LTK. 1885-ös TETELE ALÓL

1885

J E L E N T É S.

Diplom 7

Kiszállás ideje: 1964. VIII. 21-től 24-ig.Kiszállás helye: Kötcese, Szólad és Adánd. /Somogy megye./Kiszállás célja: Népi építészeti gyűjtés, fotózás.

Először Kötcsén és Szóladon voltam, mint a két egymáshoz közeleső helyiségekben, ahol több lakóházat néztem meg és fotografáltam le.

Kötcese: Régi sváb település, ma már teljesen elmagyarosodott és kb. 90%-ban csak magyarul értenek. Építkezésük erősen átalakult, amely elsősorban a 30-as évek nagyobb arányú építkezésének köszönhető, az újabb típusú házak az utóbbi 10-15 évben szaporodtak el. Több felé megfigyelhető az a törekvés, hogy a korábban kialakult stílusnak megfelelően építkezzenek. Két régebbi, árkaós házat találtam.

Szólad: Magyar település. Az itteni építkezés eltérő a szomszédos kötceseitől, még maradványa, ill. funkciójában lehet látni füstös konyhásházat. Mennyezeteik mestergerendásak, porfedémes megoldásuk, még a kötceseiek "függesztett plafonuk" és tapasztottak.

Szóladon különösen a Dózsa György utcai lakóházak /a 2, 3, 4, 6 és a 8. számú házak/ azok, amelyek még a régi építkezésre vonatkoznak mind beosztásukban mind pedig stílusukban. Általában a régi házak mind "tömésfal"-ból készültek és deszka mennyezetűek.

Adánd: Magyar község, régen mezőváros volt. Utmellé települt, utcás település, a lakóházak véggel kifelé az utcára néznek. Erősen átépített község, de a régebbi építészeti stílust sok helyen átvették és éppen ezért az újabb keletű /30-40 évvel ezelőttek/ építkezések jól illeszkednek a régebbiek közé. - Itt is porfedémes megoldásu a mennyezet, nagyobb részt a régi házaknál boltos konyha, közepén a nagym kemence, jobbra a rakott tűzhely, balra a katlan. Ugyancsak jobb oldalon van a kályha fűtésére szolgáló lyuk is, amelyen keresztül fűtötték a "hátsó szobában" lévő cserépkályhát, amely zöld vagy sötétbarna színű volt.

Bp. 1964. VIII. 27.

Csohány Zoltán

EA 110/1964

1964 AUG 28

Ruc!

Kötöcse.

Somogy.

Siófoki.

04447.

I. Település:

A település neve:

~~Ádánd~~

MEGYE JÁRÁS
 utcsa település. A lakóházak véggel az utcára épültek, de ma már / a kocka házakat / bejárattal szemben is építenek az utca frontjára.

A településszerkezet leírása /pl. utcás, hadas, halmaz, szeres, kertés, két-belkertes stb./

Viszonylag kevés hagyományos építkezés található a községben.

A település, településrész, utca melyik része védendő

Kevés zöleje van a község keleti oldalán, ahol a oincék is elhelyezkednek. Általában nád vagy zsupfedésűek, és egy osztatuak.

A település függelékében /szőlő-hegy, gesztenyés stb./ vagy határában értékes népi építészeti emlék védendő-e /pince, présház, utszéli csárda, tanya, hid stb./

Rendszerint a telek egyik oldalára épít a lakóházat és utána az istállót. Pajta nincs. Az apró állatok részére készített épületek a házzal szemben vannak. Kut mellett van.

A település jellemző telekelrendezési vázlatrajza; az udvartípus rövid jellemzése és elnevezése

Kötött talaju vidék, s így az építkezéshez jól felhasználható. Falat vagy vályogot készítenek belőle.

Milyen helyi építési anyag található?

Vertfal /tömés/-ből nemcsak lakóházat, de gazdasági melléképületeket is készítenek.

Felhasználásuk, megmunkálásuk

Erősen átépített község.

A helyi építési anyagból milyen szerkezeteket állítanak elő? Anyagok helyi elnevezése.

Települések besorolása:

- a. etnográfiai egységen belül jellegzetes
- b. táji jelleg, üdülés, idegenforg.
- c. regionális fejlesztés
- d. megyei fejlesztés, helyi igény
- e. átlagos, jellegtelen

1964. VIII. 20.

Felvétel ideje, kutató aláírása:

Megjegyzés:

A település jellemző telekelrendezési vázlatrajza; az udvartípus rövid jellemzése és elnevezése

Milyen helyi építési anyag található?

Felhasználásuk, megmunkálásuk

A helyi építési anyagból milyen szerkezeteket állítanak elő?

5836

II. Épület: Kötcse. MEGYE Somogy JÁRÁS Siófoki

A település neve: Arany János utca 14.

Utcanév, házszám: Ubrik Lajos, Kötcse, Arany János 14.
/régi utcanév, dülönév/

Tulajdonos neve, lakása: Lakóház.

Építmény jellege: Kb. 1890. Évszámoss jelzés nincs a lakóházon, így a pontos idejét nehéz rögzíteni.

Építés ideje: Belürről átalakították 1957-ben, amikor /oromfal, mestergerenda/ a jelenlegi tulajdonosa megvásárolta. Két

Alaprajzi vázlat, rövid leírása, helységei nevei, főbb méretek: szoba-konyha-kamrás lakóház. Főbejárata az udvar felől van, jobbra és balra egy - egy sötétbarna ablakkal. A lakóház végén még egy kamra van elhelyezve, amelyet régebben gabona tárolásra használtak

Homlokzatok részlete és leírása: Csucsus utcai és udvari homlokzata van, téglaszegélyes, úgynevezett "macskalépcsős". A /utcai, udvari/ színei része messzfel fehérre van meszelve, még az udvari részen sarazott.

Épületszerkezetek: A bejárat közvetlen a konyhába visz, ahonnan jobbra a hátsó szoba nyílik, balra az un. tiszta szoba, amelynek elején két ablak van. Öt nyílásos kőlabas folyosó rendszerű épület. Szelemenes tetőszerkezettel, cserépfedéssel. Tömés fal, kőlabak.

Tűzelőberendezés vázlat, leírása, elnevezése: A jelenlegi tulajdonosa a régi tűzelőszervezetet 1957-58-ban kieszedte? cserépkályhás kemencés, beépített tűzhelyes volt.

Butor, prás, kut és jellemző berendezési, felszerelési tárgyak elnevezése, leírása: Felszerelési tárgyai újabbak, már nem a hagyományos butorzat van benne.

1964. VIII. 19.

Felvétel ideje, kutató aláírása: A községben csak kevés olyan házat találtam, amelyik a mi- emlék felmérés szempontjából számításba jöhet. Erősen átépített lakott hely. Inkább az utóbbi 20-25. évben terjeszkedett ilyené.

Megjegyzés:
Fotó:

5836
JÁRÁS

II. Épület:

MEGYE

A település neve: Kötcse Somogy Siófoki

Utcanév, házszám:
/régi utcanév, dülönév/ Fő utca 11.

Tulajdonos neve, lakása: Tefner Vilmos
Kötcse, Fő utca 11.

Építmény jellege: Lakóház.

Építés ideje:
/oromfal, mesterszergerenda/ A tulajdonos visszaemlékezése, ill. adatai szerint 1865-65-ben épült a lakóház.

Alaprajzi vázlat, rövid leírása, helységek nevei, főbb méretek: Négy osztatu lakóház: első szoba /vagy tiszta szoba/, konyha, hátsó szoba /amelyet a család használ/ és a kamra, ahonnét a padlásfeljáró is nyílik. Meg kell jegyezni, hogy a jelenlegi, hogy az épület egy része átépített, s éppen ezért ma két konyhát találunk benne.

Homlokzatok részlete és leírása:
/utcai, udvari/ szinei: Az épület két vége csucsos; az utcai homlokzata fehér, két ablakkal. Az udvari homlokzat ugyancsak fehér 5 látható és 2 beépített lábbal, felső részük meggyedköríven hajlik meg, az utolsónál bejárattal.

Épületszerkezetek: Szelemenés tetőszerkezettel készült, kb. 1933-ban cseréptetővel fedték, korábban zsuppos volt. Tömésfal, a lábazat részben téglá, részben kő és vályog. Megjegyzendő, hogy 1864/65-ben épült ugyan a ház az adatok szerint, de építési idejét jóval korábban.

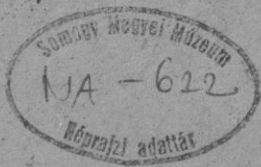
Tűzelőberendezés vázlata, leírása, elnevezése: Miután a házat 1933-ban át renoválták, a "higed konyhát" is megszüntették, lepadozták, de a kémény maradt. A zöldszemes kályhát is kirakták. Ma beépített.

Butor, prés, kut és jellemző berendezési, felszerelési tárgyak elnevezése, leírása: Jelenlegi butorzata kb. az 1910-es esztendőkhöz fali asztalos munkáinak felének meg leginkább. Két ágy, két szék, egy keményfa asztal és három szék.

Felvétel ideje, kutató aláírása: 1964. VIII. 20.

Megjegyzés:
Fotó: korábbra helyezhetjük. Ezt nemcsak a legidősebb adatközlők erősítették meg, hanem a falban lévő egykori "koszoru" gerenda is. Ugyanis ma mintegy 140 cm magasságban a falban körül egy kb. 30x30-as tölgyfa gerenda megy körbe, ill. az alaprajznak megfelelően. Az elbeszélések szerint, ez volt a ház eredeti magassága, s később, talán 1864-ben erre építettek rá. Itt ugyanis a falazat is elválk. Felső padozata un. "wikler"-es, amely a környező falfakban nem ismeretes./Krókra erősített rozsszalma alul-felül sározott!/
Miémlekké xxix jegyzékbe való vételét javaslom.

T/21/4

Kötcei búcsú, ősi szokás szerint

/költő Gutmann János, kötcei fm, 77 éves verse/

Kõrse, 1965. juunis 26.